

המנהל

על ידי הקצינים יונה גילבין וברוך שחילי. מפעם לפעם היה גילבין מתרגו וצועק: „שקרן! אם לא תגיד לנו את האמת אהפוך לך את הבית.“ ביקשתי שלא ידבר אלי בטון כזה והוא הנמיך את קולו. השאלה שחזרה גם פה הייתה: איפה הכסף? ידעתי שהכסף שאליו התכוננו, היה זה שמסרו בידי השליח שלהם שושלה אלי.“

עוד שרודי היה בחיים, ולאחר מכן כדי על אותה רמה. כאשר פנו אלי היורשות את התפקיד, דרשו ממני לא להתערב על הכספים. הן המשיכו לטפל בצד הפיננסי המוסד. כמעט תמיד היה תקציב בית מעורר. רק השנה התחילו הדברים להסיט לומר שעלינו על דרך המלך גם חגיגה הכספית.

ברוגו רב זכרונית

משך כחצי זמן סיפורו של גלומן לא פסקה אשתו מלהתערב בשיחה. ברוגו רב ובשפה הרוסית, ייעצה לבעלה שיפסיק את סיפורו. כאשר הגיע המנהל לפרשה האחרונה והמכרעת בחיי, נתבקש להסבירה. לאחר היסור סים רבים המשיך בסיפורו, הפסיקו מיד בעצתה של אשתו.

שני מקדמי רדיו ושדוה

זמן למצב כזה שהרשינו לעצמנו לא נעביר לכתה גבוהה יותר תלמידים, שר-לימודים לא הניחה את הדעת ולא לקבל מחרשים שציוניהם לא היו מספיקים. את עבודתי בשקט ובסדר. הייתי משוכך הגענו סוף-סוף אל המנוחה ובית הספר נבועות מספר אל כותרות העתונים ואל דעת הקהל.

היה ביום ששי, בשעה שש לפנות ערב. את הליל לקול לצול הפעמון. בפתח קצין מטרה וקבוצת שוטרים. הקצין

1936: המנהל הדור

כי יש בידו פקודה לערוך חיפוש לא שאלתי שאלות ועורתי להם לחפש. בערך במה העניין. הם פשטו על כל חייטו בכל המגורות. הקצין יונה גילבין כל הזמן רק שאלה אחת: איפה הכסף? שאין לי שום כסף. באמת לא היה לי. התרגו ואמר שיהפוך את כל הבית, אבל כסף הוא ימצא. „איפה הכסף שלנו?“ הוא כל הזמן, בשעה שהשוטרים הפכו את כל בחיפושים. בתחילה דיבר בשקט, אולם חזרתי ואמרתי שאין לי שום כסף הת-אמר לי „אני יודע גם לצעוק.“

לקחה את כל הכסף שלי ושל אשתי (לי רק לירה בכיס) ניירות, עטים ונבעים בדו"ח כל דבר בדירה שעלול לעורר בין היתר רשמו שני מקלטי רדיו. אחד משנת 1934, והשני של בני הקטן שקיבלו לברמיצוה. כששאלה אשתי מדוע הוא חפצים השייכים לבני, לא טרח השוטר להשיב.

סיימו את החיפוש, בקשו ממני השוטרים וות אליהם. נסענו יחד לנפה הצפונית ב יהודה הלוי. למעלה משעה נחקרתי שם

כהמשך לסיפורו של המנהל, מביא "העולם הזה" את עדויותיהם של מורה ותלמיד שהיו מעורבים ישירות בפרשה.

„מאו ומעולם היתה משפחת גלומן שלט בבית הספר, ללא כל התערבות של גורמים מן החוץ.“ סיפר אחד ממוריו החותקים של בית הספר מונטיפיורי. יוסף גלומן הקים את מוסדו במטרה לעזור לאותם חלוצים, שביקשו לחדש את לימודיהם, שהפסקו בגלל העליה ארצה. הוא הצליח להתקשר עם מספר מכונים בצרפת, שבהם לא היו מקפידים במיוחד על קבלת מתלמידים זרים ועל בדיקת התעודות. במיוחד התקשר עם המכון הטכני הגבוה בקאן, שהיה ידוע ביחסו הליברלי לגבי זרים.

מספר ניכר של בוגרי המוסד נסע לאירופה ובמיוחד לקאן, שם קיבל תואר מהנדס. בית-הספר הוקם ברחוב יהודה הלוי, ורק שלוש שנים אחרי הקמתו, עבר לרחוב מונטיפיורי ואימץ את שמו. זמן קצר אחרי ההעברה אירע סכסוך בין ההנהלה וחברי-המורים. הרקע: אי-תשלום המשכורות. רוב המורים החותקים נטשו את המוסד, הקימו מכון משלהם שהתקיים חמש שנים בלבד, נסגר בגלל קשיים כספיים. בין אלה שנסעו בשנים הראשונות לקאן היה גם אליהו גלומן. עד אז שימש כפקיד וכמורה-עוזר בבית הספר של דודו.

כשתור, מצויד בדיפלומה של מהנדס חשמל, החל גלומן הצעיר עובד כמורה לאלגברה ושרי

1959: הנאשם עצור

המנהל ואשח

כפי שצולמו בראיון מיוחד שנתנו לכתב העולם הזה, סיפורו של המנהל קלח למישרין, כל זמן שסיפר על תקופת חלוציותו בארץ. לאחר שהגיע לפרשת זיוף תעודות-הגמר של בית-ספרו, נערה בו אשתו ברוסית והמנהל החלוץ השתתק, טרב להוסיף מילה או הסבר כלשהו על מעשיו שהביאו להדחתו מתפקידו.

„האצתי בחברים, אולם הם אמרו לי בכל פעם שטרם קיבלו את הטפסים, הבטיחו להביאם ברגע האחרון. עד הבחינה לא קיבלתי את השאלונים, נוגשתי לבחינה בלי הכנה, כי הייתי בטוח שהשאלון יהיה בידי, ונכשלתי. זה היה בדצמבר בשנה שעברה.“

250 תמורת בחינה אחת

„מן מה לאחר מכן ניגש אלי חבר, הלומד אתי בבית ספר של ערב בתל-אביב, ואמר לי כי יש לו אפשרות לשיג תעודת גמר של בית-ספר תיכון אצל מישנה, במידה ואוכיח לאותו אדם כי עברתי בהצלחה את רוב הבחינות. קיבלתי אישור שעברתי את כל הבחינות מלבד אחת. נתתי אותו לאותו בהור, בתוספת סכום הכסף שביקש. הוא דרש ממני 250 לירות. זה נראה לי כדאי בהחלט, כשנזכרתי בלילות הארוכים שהייתי דוגר על הספרים, לא רציתי לבקש את הכסף מהור, כי ידעתי שאהיה נאלץ לספר להם לשם מה הוא דרוש לי. וידעתי שהם יסרבו בתוקף להסכים.“

„לקחתי את כל החסכונות שלי ומסרתי לב-חור. כעבור שלושה ימים הביא לי החבור תעודת-הגמר של בית-הספר הריאלי מונטיפיורי. על גבי התעודה היו חתימות אחדות, כנראה של מורים. לא ידעתי באותו רגע למה התעודה טובה, ולשם מה אני יכול לנצל אותה. הדבר היחיד שאהיה נאלץ לספר להם לשם מה הוא שנותרה לי, ולא אוכל להמשיך בלימודי החימי-יה בטכניון.“

בני הכרה ומטיפנדריות

„ומימים אחריו שחרורו, חור מנהל מונטיפיורי לעבודתו בבית הספר. למכרים, שה-ביעו את השתוממותם עליך, ענה המנהל בפשטות: „מה יש, הרי לא רצחתי אף אחד ואני מוכרח לעבוד. אחרת לא יהיה לי ולמש-פחתי ממה להתקיים.“ דעה שונה היתה למשרד החינוך. לאחר שגורע על חזרתו של גלומן לתפקידו, שלח המשרד הוראה דחופה להנהלה, תבע להדיחו עד המשפט. אחרת, איים משרד החינוך, בתוספת ההכרה הממשלתית בבית-הספר, ביטול ההכרה פירושו חוסר פיקוח מטעם משרד החינוך, ומה שחשוב יותר לבית הספר הפרטי, ביטול שיטת שכר-הלימוד המודרג ומתן הסיטיפנדיות לתלמידים.“

גלומן נתבקש על ידי ההנהלה וחבר המורים של בית-הספר, לו הקדיש 30 משנות חייו ללכת הביתה.“

טוט-טכני. אחרי תקופת השפל, שבאה למוסד בעקבות הפילוג ופרישת חלק מהמורים, באה תקופת גאות. מספר התלמידים היה רב והמצב הכספי השתפר והלך. ב-1935 הוקם ביוזמת מספר מורים, בעלי משרות חלקיות, בית-ספר תיכון. גלומן המשיך להורות בבית-הספר החדש ומילא גם תפקיד מנהל.

60 ל"י עבור שאלון

„תלמידים נבחנו בבחינות הבגרות, וזכו לתעודות ממשלתיות. הענינים הכספיים רוכזו בידי המנהל והמוכירה מרים זוברמן. סמוך לקום המדינה עזבה המוכירה את עבודתה בבית-הספר, פתחה לעצמה חנות מהודרת לאופי-נת גברות ברחוב שינקין בתל-אביב. כל אותן זמן חתר גלומן בהתמדה לקראת מטרות הגדור לה: מישרת מנהל בית-הספר. אחרי מותו של המנהל באה תקופתה של שפל לבית הספר. גלומן הצליח להעמיד את המוסד על רגליו תוך זמן קצר, השגן את הכרתו של משרד החינוך. השנה הגיע בית הספר לשגשוג, שכמוהו לא היה בכל שנות קיומו. כולם היו אופטימיים באשר לעתיד המוסד. ויותר מכולם המנהל גלומן.“

רק לפני כשלוש שנים התבסס מעמדו של גלומן בבית-הספר. זה היה באחת מעונות השפל של המוסד. גלומן והמורה הותיק אהרון בועז, שהוא עצמו בוגר המוסד, שינסו מתניהם ובת-נופה גדולה השתלטו על הענינים, החזירו את בית-הספר למקום כבוד במערכת החינוך. כתו-צאה מכך, הפכו השניים לשותפים חלקיים יחד עם אלמנתו של יוסף גלומן.“

את המורים היה גלומן שובה בחיובי המצוי-דים וביחסו החביב. התחדה השבוע מורה: „מי יכול היה לתאר לעצמו מה מסתתר מאחורי החיך האדיב? בשעה שהיה גלומן מגיש לי לחתום על תעודה והיה מספר כי זה תלמיד מצויין שסיים לפני שנים אחדות, התחמי מבלי להסס. כולנו עשינו כך. איש מאתנו לא חשד במאומה. פעם אחת, לפני היותו מנהל, כאשר ניכתה המזכירות מאחד המורים סכום כסף ניכר, כדי להעבירו למס-ההכנסה והכסף לא הועבר, התמרמר גלומן מאוד כשסיפר לו ה-מורה על כך, הסכים לשלם מכיסו מחצית הסכום.“

היודיו החשוב ביותר בפרשה ואת היה זה של חייל בן-טובים, שהיה מעורב בפרשת התעו-דות המזויפות ובפרשה הקודמת של מכירת השאלונים של בחינות הבגרות. סיפורו של צעיר זה, הינו אופיני למאות רבות של צעירים אחרים, אשר עברום רכישת השכלה פרושה תעודת-הגמר בלבד.

סיפר הצעיר החינני בחדרו שבחילה המפוארת של הוריו: „אני לומד שנים אחדות לבחינות האכסטריניות. נבחנתי כבר בכל המקצועות ונות-רה לי עוד בחינה אחת באנגלית. בהודש אוקי-טובר פנו אלי מספר חברים, שגם הם לומדים בחינות. סיפרו שהם יכולים לקנות את טפסי-להם את הכסף וציפיתי לקבל את השאלון של הבחינה שהיה עלי לעבור.“